

سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان

سوسک سر خرطومی حنائی خرما

Rhynchophorus ferrugineus

(Col.: Curculionidae)

قرارگاه عملیاتی مقابله با مهاجمین زیستی

استان های جنوب و جنوب شرق کشور

بهار ۱۴۰۲

برای انجام ردیابی، گذاشتن حداقل یک تا دو تله در مناطقی که دارای درختان جوان، پاجوش و تنه جوش بوده و یا میزبان ترجیحی آفت (رطب مضافتی) وجود دارد، کفایت می کند. استفاده از اپلیکیشن ردیاب حنائی، یک اپلیکیشن اندرویدی مبتنی بر GPS می تواند در ردیابی و تعیین مناطق آلوده کمک نماید.

مدیریت آفت:

- حذف پاجوش ها، تنه جوش ها، هرس برگ ها و سوزاندن آنها، پانسمان زخم های با استفاده از ترکیبات مسی و چسب باغبانی، اتخاذ روش آبیاری مناسب، تراکم (فاصله) نخل ها در باغ، بهداشت باغ و محصول
- بازرسی منظم نخیلات برای کشف آلودگی
- بدام اندازی انبوه حشرات بالغ با استفاده از تله های غذایی - فرمونی
- انجام کنترل شیمیایی پیشگیرانه و درمانی
- حذف و ریشه کن کردن نخیلات شدید آلوده
- استفاده از روش شیمیایی به روش تدخینی (سموم تدخینی از جمله فسفید آلومنیوم) در درختانی که هنوز به طور کامل خشک نشده اند در سوراخ های لاروی و سپس پوشاندن تنه درخت با استفاده از پلاستیک
- ممنوعیت نقل و انتقال اندام های گیاهی به خصوص پاجوش های نخیلات از منطقه آلوده

زیست شناسی:

حشرات ماده پس از جفت گیری می توانند بین ۳۰۰ تا ۵۰۰ تخم بگذارند. لاروها حدود ۳ روز بعد تفریخ می شوند و سریع وارد بافت های نرم و جوان خرما شده و تا یک ماه از درخت تغذیه می کنند و در زمان تغذیه کانال های زیادی را در درخت ایجاد می کنند. لارو بعد از تغذیه کامل از داخل تنه خارج شده و به صورت پيله ای از الیاف خشک نخل معلق باقی می ماند. نسل های آفت شدیداً هم پوشانی دارند و در هر زمان از سال می توان کلیه مراحل زندگی آفت را مشاهده نمود.

ردیابی آفت:

قبل از اجرای استراتژی مدیریت آفت، مراقبت و ردیابی برای تعیین آلودگی لازم است. این امر توسط بازرسی های بصری نخیلات در منطقه مشکوک و همچنین با استفاده از تله غذایی - فرمونی برای کشف آفت بالغ امکان پذیر است. از این طعمه های آماده می توان به منظور ردیابی کشفی سرخرطومی حنائی خرما، در مناطق مظنون به آلودگی استفاده کرد و با شمارش تعداد حشرات شکار شده در یک دوره معین، اطلاعات مربوط به فعالیت پروازی و تراکم جمعیتی آفت به دست می آید و بر اساس این اطلاعات، برای کنترل آفت تصمیم مقتضی گرفته می شود.

سوسک سرخرطوم حنایی خرما یکی از مهمترین آفات نخيلات در کشورهای حاشیه دریای مدیترانه و خلیج فارس است. آفت در سال ۱۳۶۸ وارد ایران شده و در حال حاضر استان های سیستان و بلوچستان، فارس، جنوب کرمان و هرمزگان آلوده به این آفت محسوب می شوند.

خسارت و علائم آلودگی:

- این حشره وارد تنه درخت و پاجوش ها شده و درون آنها تونل هایی ایجاد می کند. لارو آفت از دستجات آوندی، جوانه مرکزی درخت، غلاف های تازه و لیفی نشده و بافت دمبرگ تغذیه کرده و درخت زرد و پژمرده و در صورت آلودگی شدید شکسته و نهایتاً خشک می شود.
- انتشار بوی خاص ترشیدگی و پوسیدگی از تنه
- وجود و مشاهده بافت جویده شده و مواد فیبری (شبه خاک اره) در محل ورودی سوراخ های روی تنه همراه با شیرابه قهوه ای
- شنیدن صدای تغذیه لاروها به صورت خراطی
- سوراخ های متعدد (تونل لاروی) روی تنه
- وجود پيله های سفیرگی خالی افتاده در پای درخت و یا روی تنه و همچنین در آلودگی شدید مشاهده حشرات کامل روی تنه درخت و سوراخ ها
- خشک شدن جوانه مرکزی و نهایتاً مرگ کامل درخت
- شکستن تنه درخت و واژگون شدن تاج درخت در آلودگی شدید و یا آلودگی طولانی مدت

شکل شناسی:

تخم آفت به رنگ سفید مایل به شیری و شبیه دانه برنج روی تنه نخيلات در محل زخم های حاصل از هرس و حذف پاجوش ها و تنه جوش ها و یا بافت نرم قاعده برگ ها و دمبرگ های آسیب دیده و یا زخم ناشی از سایر آفات گذاشته می شود.

لارو آفت درشت، ضخیم و بدون پا، شیری رنگ مایل به زرد و کبسول سر قهوه ای مایل به قرمز و در حداکثر رشد به ۵۰ میلی متر طول و ۲۰ میلی متر عرض می رسد. این آفت تا ۱۳ سن لاروی دارد.

شفیره قهوه ای رنگ بوده و درون پيله لیفی درون تنه درخت احاطه می شود. سطح شفیره براق و شیاردار است.

حشره بالغ بزرگ به رنگ قرمز مایل به قهوه ای یا حنایی بوده و طول آن ۳۰ تا ۳۵ میلیمتر و عرض آن ۱۰ میلی متر است. حشرات بالغ دارای خرطومی بلند هستند که قسمت انتهایی خرطوم خمیده است. شاخک زانویی ۱۲ بندی بوده و در حالت استراحت روی شیار روی خرطوم جای می گیرند. روی قسمت پشتی سینه گاهی لکه هایی دیده می شود. بالپوش ها کوتاه و تا انتهای بدن نمی رسند. روی بالپوش ها نیز شیاردار است.

این حشره دارای دو شکلی جنسی است و تمام مراحل روی نخيلات زندگی می کنند. در حشره ماده خرطوم بلندتر، باریکتر و بدون مو است در حالی که در حشره نر خرطوم کوتاه و ضخیم تر بوده و در انتهای آن در سطح پشتی یک دسته موی متراکم حنایی رنگ دیده می شود.

حشره ماده حشره نر

